

جستاری در نام‌گذاری اختلال سلکتیو میوتیسم و معادل‌های فارسی آن

An Essay to the Naming of Selective Mutism Disorder and its Persian Terms

Pouria Heidari
MA in Clinical Psychology
Islamic Azad University
South Tehran Branch

پوریا حیدری
کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی
دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران جنوب

سلکتیو میوتیسم^۱ اختلالی است در دسته اختلال‌های اضطرابی و مشخصه اصلی آن ناتوانی مداوم در صحبت کردن در موقعیت‌های اجتماعی خاصی است که انتظار صحبت کردن در آن‌ها وجود دارد (مانند مدرسه)، درحالی‌که توانایی کلامی لازم در فرد برای صحبت کردن در محیط‌های دیگری همچون خانه مشهود است (انجمن روان‌پزشکی آمریکا، ۲۰۱۳؛ سازمان جهانی سلامت، ۲۰۲۱).

نخستین یافته‌های پژوهشی که عمدتاً نیز به‌صورت موردپژوهشی^۲ انجام شده‌اند، بر آن بودند تا در تبیین سبب‌شناسی اختلال سلکتیو میوتیسم، سهم بسیاری را به رفتارهای تضادورزانه^۳ اختصاص دهند، اما چنین دیدگاهی با مفهوم‌پردازی کنونی این اختلال به‌عنوان اختلالی اضطرابی مغایرت دارد (شارپ، شرم و گروس، ۲۰۰۷). در سال ۱۸۷۷، پزشکی آلمانی به نام کاسمال^۴ برای اولین بار با توصیف این ویژگی که برخی افراد در موقعیت‌هایی مشخص به خواست خود از صحبت کردن خودداری می‌کنند، این اختلال را شناسایی کرد و آن را «*aphasia voluntaria*» (زبان‌پریشی ارادی) نامید. در سال ۱۹۳۴، تریمر^۵ با بررسی کودکی ۸ساله نشانه‌های مشابهی که کاسمال به توصیف آن پرداخته بود را مشاهده کرد و ضمن تأیید عقیده وی مبنی بر ارادی بودن این اختلال، نام آن را به «*elective mutism*» تغییر داد (کرایزنسکی، ۲۰۰۳). درنهایت با انتشار ویرایش چهارم راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی (انجمن روان‌پزشکی آمریکا، ۱۹۹۴)، اصطلاح «*selective mutism*» جایگزین اصطلاح پیشین شد تا افزون بر فاصله گرفتن از این مفهوم که فرد تعمداً و به شکل ارادی از صحبت کردن امتناع می‌کند، بر موقعیت‌های خاصی که فرد در آن‌ها از صحبت کردن ناتوان است، تأکید و ماهیت اضطرابی آن برجسته شود (آنستدینگ، ۱۹۹۹؛ استاندارت و کوچر، ۲۰۰۳).

با وجود این، حتی با قائل شدن ریشه اضطرابی برای خودداری کودک از صحبت کردن نیز ممکن است بسیاری از متخصصان بالینی و مربیان کودک این رفتار را نوعی اعتراض و مخالفت تلقی کنند (هیل و اسکال، ۱۹۸۵). به باور برخی پژوهشگران (گاریس، فریمن، فرانسیس، میلر و لئونارد، ۲۰۰۴) شاید بتوان علت عدم بروز این اختلال در بزرگسالان را این نکته دانست که بزرگسالان در مقایسه با کودکان راحت‌تر می‌توانند محیط خود را کنترل کنند و از موقعیتی که باید در آن صحبت کنند، اجتناب ورزند. آنستدینگ (۱۹۹۹) در مقاله خود همسو با مؤلفان راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی نتیجه می‌گیرد که به دو علت، بهتر و دقیق‌تر است تا امتناع کودک از صحبت کردن را نوعی دفاع غیرارادی در برابر اضطراب شدید در نظر گرفت: نخست آنکه چنین اقدامی باعث می‌شود افراد در مواجهه با کودکی که از صحبت کردن سر باز می‌زند به همان شکل رفتار کنند که پیش‌تر با کودکی که از روی اضطراب، رفتار بازداری و بهت از خود نشان می‌داد رفتار می‌کردند. دوم آنکه سبب‌شناسی اختلال سلکتیو میوتیسم با اختلال‌های اضطرابی شباهت بسیاری دارد. درواقع بروز نشانه‌های اضطرابی همراه با سلکتیو میوتیسم از انتخاب درست صاحب‌نظران برای جای دادن این اختلال در طبقه اختلال‌های اضطرابی حمایت می‌کند. همچنین شواهد پژوهشی بسیاری (دریسن، بلام، موریس، بلشفیلد و مولندایک، ۲۰۲۰) از هم‌ابتلائی آن با اختلال‌های اضطرابی همچون اضطراب اجتماعی^۶، اضطراب جدایی^۷ و هراس خاص^۸ خبر داده‌اند.

تغییرات به وجود آمده در نام‌گذاری سلکتیو میوتیسم به‌واسطه تغییر در نوع نگاه به آن، انتخاب معادل مناسب برای آن در زبان فارسی را نیز با مشکل مواجه می‌کند. مغرضانه نیست اگر به انتخاب مؤلفان و صاحب‌نظرانی که واژه selective را در نام‌گذاری جدید اختلال مناسب

1. selective mutism
2. case study
3. oppositional behaviors

4. Kussmaul, A.
5. Tramer, M.
6. social anxiety disorder

7. separation anxiety disorder
8. specific phobia

دانسته‌اند، خرده‌گیریم. در واقع انتخاب واژه‌ای شبیه به واژه پیشین یعنی elective، خواه عادمانه یا غیرعادمانه، خوانندگان را با کژفهمی روبه‌رو ساخته و همین امر موجب شده است تا مترجمان فارسی‌زبان نیز بدون توجه به توصیف اختلال مربوطه، معادل‌هایی را به کار گیرند که نه تنها تغییرات تاریخی نام اختلال را نادیده می‌گیرد، بلکه بر آرای نظریه‌پردازان اولیه مبنی بر ارادی و اختیاری بودن این اختلال تأکید دارد. از این رو، برخی مترجمان به کلی صورت مسئله را نادیده گرفته و از همان معادل انگلیسی اختلال در متن فارسی استفاده کرده‌اند. مترجمان دیگر نیز موضع متفاوتی در پیش گرفته و از معادل‌هایی چون «لالی/سکوت/گنگی انتخابی، سکوت بیمارگون ارادی، و خموشی» برای ترجمه اصطلاح selective mutism بهره‌جسته‌اند. به‌رغم اتفاق نظر نگارنده مقاله با گروه دوم مترجمان در مورد گزینش معادل مناسب برای این اختلال و ضمن ارج نهادن به کوشش‌های صورت گرفته، در اینجا استفاده از معادل «انتخابی» برای elective به دو دلیل نادرست به نظر می‌رسد. نخست این سؤال در ذهن متبادر می‌شود که در صورت استفاده از واژه «انتخابی» برای selective، برای اصطلاح elective چه واژه‌ای را می‌توان برگزید؟ فارغ از این چالش، استفاده از معادل‌هایی چون «انتخابی» یا «ارادی»، تعاریف اولیه از این اختلال را در ذهن خواننده تداومی می‌کند و تغییر نام این اختلال از elective به selective به‌منظور صرف نظر کردن از جنبه ارادی و انتخابی آن را نادیده می‌گیرد.

فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز صرف نظر از وجه افتراق دو اصطلاح elective mutism و selective mutism معادل «لالی موقعیتی» را برای هر دو اصطلاح برگزیده که با توجه به توضیحات فوق، چنین معادلی تنها با توصیف‌های به‌عمل آمده از selective mutism هم‌خوان است؛ بنابراین فارغ از اینکه کدام واژه در ترجمه واژه mutism مطابق با سلیقه مترجمان است (خموشی/سکوت/گنگی/لالی)، استفاده از معادل‌هایی چون انتخابی، ارادی، گزینشی و واژگان دیگری از این دست برای elective و استفاده از معادل «موقعیتی» برای selective درست‌تر و دقیق‌تر می‌نماید.

منابع

- American Psychiatric Association, DSM-5 Task Force. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5™* (5th ed.). American Psychiatric Publishing, Inc..
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed.). American Psychiatric Publishing, Inc..
- Anstendig, K. D. (1999). Is selective mutism an anxiety disorder? Rethinking its DSM-IV classification. *Journal of Anxiety Disorders, 13*(4), 417–434.
- Driessen, J., Blom, J. D., Muris, P., Blashfield, R. K., & Molendijk, M. L. (2020). Anxiety in Children with Selective Mutism: A Meta-analysis. *Child Psychiatry and Human Development, 51*(2), 330–341.
- Garcia, A., Freeman, J., Francis, G., Miller, L. M., & Leonard, H. L. (2004). Selective Mutism. In: T. Ollendick (Ed.), *Phobic and anxiety disorders in children and adolescents: A clinician's guide to effective psychosocial and pharmacological interventions* (pp. 433–455). London: Oxford University Press.
- Hill, L., & Scull, J. (1985). Elective mutism associated with selective inactivity. *Journal of Communication Disorders, 18*(3), 161–167.
- Krysanski, V. L. (2003). A brief review of selective mutism literature. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied, 137*(1), 29–40.
- Sharp, W. G., Sherman, C., & Gross, A. M. (2007). Selective mutism and anxiety: a review of the current conceptualization of the disorder. *Journal of Anxiety Disorders, 21*(4), 568–579.
- Standart, S., & Couteur, A. L. (2003). The quiet child: A literature review of selective mutism. *Child and Adolescent Mental Health, 8*(4), 154–160.
- World Health Organization. (2021). *International statistical classification of disease* (11th revision). Retrieved from <http://id.who.int/icd/entity/167946871>